

Іонова О.М.¹, Гресь О.В.²

¹Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди,

²Управління освіти адміністрації
Московського району Харківської міської ради

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У сучасних соціально-культурних умовах висувуються досить високі вимоги до професійної компетентності керівника загальноосвітнього навчального закладу (ЗНЗ), що викликано потребами реалізації державної освітньої політики, орієнтованої на реформування й модернізацію галузі освіти, сутнісне оновлення змісту та структури діяльності навчальних закладів. Одним із найважливіших аспектів професійності керівника ЗНЗ є його спроможність ефективно й самостійно розв'язувати різноманітні завдання в галузі здоров'язбереження школярів.

Здійснений науковий пошук уможливив з'ясування суті здоров'язбережувальної діяльності керівника ЗНЗ як невід'ємного складника його управлінсько-педагогічної діяльності, що забезпечує створення істотних обставин і чинників, усвідомлену взаємодію адміністрації, педагогічного колективу, усіх структурних підрозділів закладу для реалізації освітніх цілей і цілей збереження здоров'я особистості, тобто для підготовки освічених і здорових випускників школи. Під організацією здоров'язбережувальної діяльності керівника ЗНЗ у здійсненому дослідженні розуміється сукупність як зовнішніх (перш за все, із боку вищих керівних структур, зокрема, районного управління освіти), так і внутрішніх (самоорганізація) дій, спрямованих на її упорядкування й налагодження для підвищення ефективності професійної діяльності загалом.

Успішність роботи з педагогами-управлінцями вимагає врахування специфіки особистості педагога-управлінця (усвідомлення себе самостійною, самодостатньою людиною; наявність певного професійно-особистісного досвіду), а також певних негативних рис (особистісних деформацій), що притаманні деяким керівникам ЗНЗ та пов'язані зі складністю професійної роботи (жорстка фіксація світосприйняття, професійної позиції, висока амбітність, небажання змін у житті й роботі, комплекс загрози авторитету, фрустрація, психологічні акцентуації, "емоційне вигорання" тощо). Отже, неможливо примусити управлінця оволодіти способами та прийомами ефективної організації здоров'язбережувальної діяльності. Придатними можуть бути лише такі шляхи, які спонукають керівника ЗНЗ опосередковано, активізують його як суб'єкта свого професійного становлення, розвитку й саморозвитку.

Основними структурними компонентами здоров'язбережувальної діяльності керівника ЗНЗ є: мотиваційно-ціннісний (усвідомлення значущості й ціннісне ставлення педагога до здоров'язберігаючої діяльності); когнітивний (сукупність знань про основи розвитку здоров'я особистості через освіту та засади управління закладом із позиції здоров'язбереження); процесуальний

(сукупність професійних умінь, пов'язаних із реалізацією управлінських функцій при здійсненні здоров'язберігаючої діяльності); рефлексивний (самооцінка, саморефлексія й корекція результатів власної діяльності, здатність до самоосвіти й саморозвитку).

Теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови, що забезпечують ефективність організації здоров'язбережувальної діяльності керівника ЗНЗ, а саме: стимулювання керівників ЗНЗ до оволодіння технологією здійснення здоров'язберігаючої діяльності та проведення педагогічного моніторингу здоров'язберігаючої діяльності керівника ЗНЗ.

Розроблено та впроваджено технологію (орієнтаційний, пізнавальний, діяльнісно-результативний етапи) здійснення керівниками ЗНЗ здоров'язбережувальної діяльності, яка передбачала: розвиток спрямованості керівника ЗНЗ на реалізацію здоров'язберігаючої діяльності, чому сприяло ознайомлення управлінців із найважливішими проблемами і досвідом розвитку здоров'я через освіту та всебічне сприяння підвищенню кваліфікації педагога з урахуванням його особистісних потреб та інтересів; посилення гносеологічного потенціалу управлінця (систематизація й узагальнення професійно значущих знань і уявлень про основи людського здоров'я та управління його збереженням у процесі освіти); практичні дії з планування, забезпечення, мотивації та контролю здоров'язбереження школярів, що вимагало вдосконалення сукупності вмінь, пов'язаних із реалізацією управлінських функцій, та передбачало використання активних форм і методів (тематичних дискусій, круглих столів, тренінгів, ділових ігор, розв'язання педагогічних ситуацій, виконання вправ на самоконтроль і саморегуляцію психічного стану тощо) освіти та самоосвітню роботу.

Педагогічний моніторинг здоров'язбережувальної діяльності керівника ЗНЗ передбачає безперервне відстеження її перебігу, аналіз результатів у зв'язку зі шляхами та способами їх досягнення; виявлення тенденцій, динаміки результатів і змін, уточнення цілей, програми корегування та прогнозування подальшого розвитку й удосконалення діяльності. Здійсненню педагогічного моніторингу здоров'язбережувальної діяльності керівника ЗНЗ сприяло застосування комплексу методів дослідження (спостереження за діяльністю керівника ЗНЗ, бесіди з управлінцями, учителями, учнями, батьками; анкетування керівників ЗНЗ, психолого-педагогічна діагностика і самодіагностика, тестування тощо), самомоніторинг управлінців, самооцінка й експертна оцінка функціонування ЗНЗ у різних напрямках збереження здоров'я школярів, що забезпечувало безперервне відстеження перебігу здоров'язберігаючої діяльності, аналіз результатів у зв'язку зі шляхами та способами їх досягнення; виявлення тенденцій, динаміки результатів і змін, уточнення цілей, програми корегування та прогнозування подальшого вдосконалення діяльності.

Уточнено основні критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, процесуально-рефлексивний) та показники (позитивне ставлення до питань здоров'язбереження особистості, стійкий інтерес до розвитку здоров'язберігаючої діяльності; повнота знань про людське здоров'я та шляхи його збереження у процесі навчання й виховання; сформованість аналітико-проектувальних, організаторсько-координаційних, мобілізаційно-регулювальних, оцінно-

рефлексивних умінь) ефективності організації здоров'язбережувальної діяльності керівника ЗНЗ.

Експериментально перевірено способи підвищення ефективності здоров'язбережувальної діяльності керівника ЗНЗ: для управлінців із високим і достатнім рівнями професійної компетентності (група E₁) у процесі самоосвітньої роботи; для педагогів із достатнім і задовільним рівнями (група E₂) було впроваджено спецсеминар "Здоров'я дитини та його збереження у процесі навчання".

На основі аналізу результатів експериментальної роботи доведено, що сформованість готовності керівників ЗНЗ до здоров'язбережувальної діяльності на високому та середньому рівнях виявили 80,0% педагогів групи E₁, 65,6% – групи E₂ (до експерименту відповідно 70,0 і 46,9%). Це пояснюється ефективністю реалізації науково обґрунтованих педагогічних умов організації здоров'язбережувальної діяльності керівника ЗНЗ, що забезпечило усвідомлення доцільності дій, спрямованих на розвиток професійності, сприяло поглибленню знань і вдосконаленню вмінь здійснення здоров'язбережувальної діяльності.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми. Перспективу її дослідження вбачаємо в аналізі шляхів удосконалення здоров'язбережувальної діяльності керівного складу ЗНЗ в умовах післядипломної освіти педагогічних кадрів, у вивченні питань спільної діяльності педагогічних вищих навчальних закладів та загальноосвітніх навчальних закладів для підвищення ефективності здоров'язбережувальної діяльності керівника ЗНЗ.

Ісакова О.І.

Таврійський державний агротехнологічний університет

АКСІОЛОГІЯ ЗДОРОВ'Я МОЛОДІ В СУЧАСНІЙ ФІЛОСОФІЇ

Розкриття аксіологічного потенціалу філософії і на його основі культури філософського мислення є важливою і актуальною задачею у формуванні ціннісної мотивації здорового способу життя сучасної молоді. Сьогодні не просто потрібна філософія молоді, але така модель філософії освіти, яка могла б розкрити духовно-моральний, гуманістичний потенціал філософії і показати його значимість у сьогоднішній практичній життя.

Необхідно зазначити, що сьогодні немає належного розуміння, що таке "здоровий спосіб життя" як філософська категорія. Набір існуючих методів, як правило, зводиться до різних оздоровчих заходів, дидактичної пропаганди. Необхідно сконцентрувати увагу на ціннісній мотивації здорового способу життя.

У зв'язку з цим, особливого значення набуває проблема взаємозв'язку фізичного і духовного компонентів здоров'я людини, в якому, на наш погляд, виявляється така важлива категорія, як "здоровий спосіб думки". Саме тут і укладена шукана мотивація до здорового способу життя.

Сьогодні, загальне соціальне самопочуття сучасної молоді проявляється у таких антиціннісних установках, що визначаються в термінах соціальної аномії, як цинізм, байдужість, громадянська індиферентність, прагнення до примітивних